

Житомирський державний університет імені Івана Франка
навчально-науковий інститут педагогіки
кафедра теорії та методик дошкільної й інклюзивної освіти

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
з освітньої компоненти

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

для підготовки здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність: 012 Дошкільна освіта
Предметна спеціальність –
Спеціалізація –
Освітня програма: Дошкільна освіта
Навчально-науковий інститут педагогіки

Укладачі: Марія Федорова, Тетяна Гужанова, Ірина Денисюк

Схвалено на засіданні кафедри теорії та методик
дошкільної й інклюзивної освіти

Протокол від «15» квітня 2024 року №12

Завідувач кафедри _____ Іван КОНОВАЛЬЧУК

Житомир 2024

УДК 373.2

Ф 33

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол №8 від 26.04.2024 р.).

Рецензенти:

Каранузова І.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

Орлова О. А. – кандидат пед. наук, старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР;

Максимова О. О. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методик дошкільної й інклюзивної освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Дошкільна педагогіка: інструктивно-методичні матеріали до практичних занять для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта / уклад. М. А. Федорова, Т. С. Гужанова, І. О. Денисюк Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. 31 с.

Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять з освітньої компоненти «Дошкільна педагогіка» розроблені для допомоги студентам при підготовці до практичних занять і дозволять організувати роботу із закріплення та систематизації програмного матеріалу. Тематика практичних занять допоможе здобувачам вищої освіти успішно підготуватися до майбутньої педагогічної діяльності у закладах дошкільної освіти.

Призначені для студентів денної та заочної форм навчання, що здобувають освіту за спеціальністю 012 Дошкільна освіта.

УДК 373.2

© М.А.Федорова, Т.С.Гужанова, І.О.Денисюк 2024

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2024

ЗМІСТ

Вступ	4
I. Опис освітньої компоненти	5
II. Структура освітньої компоненти	6
III. Рекомендації до підготовки та проведення практичних занять	7
IV. Плани практичних занять	
V. Питання до екзамену з освітньої компоненти «Дошкільна педагогіка»	11
VI. Рекомендована література	25

ВСТУП

Мета вивчення освітньої компоненти: засвоєння здобувачами основних положень дошкільної педагогіки; усвідомлення закономірностей, принципів, форм і методів виховання і навчання дітей від народження до вступу до школи; формування умінь оцінки та аналізу педагогічних явищ і ситуацій, умінь моделювати освітній процес у закладі дошкільної освіти; розвиток професійної самосвідомості.

Основними завданнями вивчення освітньої компоненти є:

- розуміти та аналізувати основні категорії та провідні положення дошкільної педагогіки, усвідомити сутність та практичне значення вивченого матеріалу;
- знати особливості соціокультурного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, мати уявлення про потенційні можливості дошкільного дитинства і основні напрями роботи з дошкільниками;
- знати особливості організації виховання і навчання дошкільників в умовах гуманізації та демократизації освіти;
- організовувати та підтримувати ігрову (провідну) діяльність дітей раннього і дошкільного віку;
- виховувати позитивне ставлення до майбутньої педагогічної діяльності, потребу у навчанні та самонавчанні, професійному самовдосконаленні;
- встановлювати конструктивну міжособистісну взаємодію з учасниками педагогічного процесу (батьками, педагогами, громадськими організаціями).

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності

Змістовно освітня компонента спрямована на формування здобувачами вищої освіти здатності розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосовування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 11. Здатність до генерування нових ідей (креативність), впровадження їх у життєдіяльність освітнього закладу, планування та проведення досліджень.

ЗК 14. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення мети (лідерська компетентність)

ЗК 15. Здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, діяти на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, соціальної відповідальності, поваги до різноманітності та мультикультурності (етична компетентність)

СК 1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

СК 6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

СК 7. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

СК 8. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.

СК 16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

СК 18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

СК 19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

СК 20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

СК 22. Здатність до створення розвивального середовища у ЗДО, до проектування та організації освітніх осередків за принципами універсального дизайну та розумного пристосування, до методичного забезпечення освітнього процесу (розробки планів занять, наочності тощо).

СК 23 Здатність до самоконтролю, саморегуляції та толерантної взаємодії, до швидкого реагування на зміни, гнучкість, адаптивність і стресостійкість

СК 25 Здатність до саморефлексії та самооцінювання власної професійної діяльності

СК 26. Здатність упроваджувати сучасні технології навчання і викладання, інноваційні підходи, передовий педагогічний досвід.

Програмні результати навчання:

ПР 1. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР 2. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПР 4. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні

і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПР 5. Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

ПР 12. Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПР 14. Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

ПР 18. Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

ПР 23. Розуміти і аналізувати теоретичні положення гуманітарних та природничих наук, законодавчі документи та нормативно-правові акти, що забезпечують вирішення навчально-виховних завдань у професійній діяльності.

ПР 24. Вирішувати завдання соціально-морального розвитку дітей раннього й дошкільного віку, залучати їх до різних видів праці, предметно-практичної та художньо-продуктивної діяльності з метою формування суспільно визнаних цінностей і ціннісних ставлень.

ОПИС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Модуль I. Виховання дітей дошкільного віку.

Загальні основи дошкільної педагогіки

Дошкільна педагогіка: історія становлення, предмет, завдання та основні категорії. Зв'язок дошкільної педагогіки з іншими науками.

Методи науково-педагогічних досліджень у дошкільній педагогіці. Методи теоретичних досліджень. Методи емпіричних досліджень.

Розвиток і формування особистості дошкільника. Структура особистості дитини дошкільного віку. Закономірності та рушійні сили розвитку особистості дошкільника. Фактори розвитку особистості. Вікова періодизація дошкільного дитинства. Вікові особливості дітей та їх врахування в освітньому процесі.

Професія вихователя у сучасному суспільстві. Історія виникнення професії. Специфіка професії вихователя і викладача. Функції вихователя. Професіограма вихователя ЗДО, викладача закладу фахової передвищої освіти.

Виховання дітей дошкільного віку

Сутність процесу виховання дітей дошкільного віку. Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку. Закономірності і принципи виховання дітей раннього і дошкільного віку. Зміст виховання дітей дошкільного віку.

Поняття «фізичне виховання» і «фізичний розвиток». Мета і завдання фізичного виховання дітей дошкільного віку. Умови організації процесу фізичного виховання. Виховання культурно-гігієнічних навичок у дошкільників. Особливості формування рухових умінь і навичок у дошкільному віці. Методика виховання фізичних якостей у дошкільному віці. Характеристика основних засобів фізичного виховання

Завдання розумового виховання у дошкільному віці. Показники розумового розвитку дошкільників. Основні теорії розумового виховання дітей. Розумове виховання в різних видах діяльності. Сенсорні еталони та етапи їх засвоєння у дошкільному віці. Розвиток еталонів кольору, величини, форми у дошкільному віці. Розвиток сприймання у дошкільному віці. Розвиток обстежувальних дій у дошкільників.

Завдання морального виховання дошкільників. Характеристика основних етапів морального виховання. Механізм формування моральних якостей особистості. Виховання вольової поведінки та дисциплінованості у дошкільному віці. Негативізми у поведінці та причини їх виникнення. Виховання основ гуманізму у дошкільному віці.

Мета і завдання трудового виховання дошкільників. Особливості праці дітей дошкільного віку. Педагогічні умови організації процесу трудового виховання дошкільників. Керівництво трудовою діяльністю у дошкільному віці. Форми організації трудової діяльності дітей.

Естетичний розвиток і естетичне виховання дітей дошкільного віку. Засоби естетичного виховання. Естетичне виховання у процесі художньо-мовленнєвої діяльності. Естетичне виховання засобами музичної діяльності. Естетичне виховання у процесі образотворчої діяльності.

Модуль II. Ігрова і навчальна діяльність у дошкільному віці.

Ігрова діяльність у дошкільному віці

Дитяча гра як соціальне і історичне явище. Наукові теорії походження гри. Загальні та специфічні ознаки ігрової діяльності. Класифікації дитячих ігор. Особливості гри як засобу гармонійного розвитку дитини.

Сучасна класифікація іграшок. Історія виникнення і розвитку іграшки. Вимоги до іграшок.

Сутність творчої гри та її особливості. Рівні взаємодії дітей в іграх. Педагогічні умови розвитку творчих ігор. Характеристика режисерських ігор, їх види. Індивідуальні режисерські ігри. Характеристика спільних режисерських ігор. Педагогічні умови розвитку режисерських ігор.

Характеристика сюжетно-рольової гри, її структура. Передумови становлення сюжетно-рольової гри. Етапи розвитку сюжетно-рольової гри, їх характеристика. Особливості розвитку сюжету та змісту сюжетно-рольових ігор у різних вікових групах. Розподіл ролей у сюжетно-рольових ігор у різних вікових групах.

Характеристика театралізованої гри, її види. Ігри-драматизації у роботі ЗДО. Педагогічне керівництво іграми-драматизаціями у різних вікових групах. Особливості ігор-інсценізацій. Педагогічне керівництво ними.

Характеристика будівельно-конструктивних ігор. Види конструювання. Методика формування конструктивних умінь. Ігри з природним матеріалом. Керівництво будівельно-конструктивними іграми.

Структура дидактичної гри. Види дидактичних ігор. Основні прийоми педагогічного керівництва дидактичними іграми у різних вікових групах.

Основи дошкільної дидактики

Основні категорії дошкільної дидактики. Сутність процесу навчання, його ознаки та функції. Структура процесу навчання дошкільників. Особливості навчання дітей дошкільного віку. Закономірності та принципи навчання дітей дошкільного віку. Зміст освіти дітей дошкільного віку.

Поняття про методи, прийоми та засоби навчання. Класифікації методів навчання. Характеристика словесних методів навчання. Характеристика наочних методів навчання. Характеристика практичних методів навчання.

Поняття про форми організації навчання дітей дошкільного віку. Екскурсія як форма організації навчання дошкільників. Гра як форма організації навчання. Заняття як форма організації навчання дошкільників. Структура та види занять. Вимоги до їх проведення.

Освітній процес у закладі дошкільної освіти

Освітній процес у ЗДО, його функції та закономірності. Структура освітнього процесу. Планування роботи у ЗДО, вимоги до планування. Принципи планування. Перспективне планування. Характеристика змісту річного плану роботи. Персональне планування у ЗДО. Основні вимоги до персонального планування.

Взаємодія сім'ї і закладу дошкільної освіти у вихованні дітей. Роль сім'ї у формуванні особистості. Функції сім'ї.

Взаємозв'язок ЗДО зі школою. Готовність дітей до шкільного навчання. Компоненти готовності дітей до навчання у школі.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього	У тому числі					У тому числі					
		Л.	П./С.	Лаб.	С.р.	Інд.	всього	Л.	П./С.	Лаб.	С.р.	Інд.
Модуль I. Виховання дітей дошкільного віку												
Дошкільна педагогіка: історія становлення, предмет та основні категорії	6		2		2	2	4				2	2
Розвиток і формування особистості дитини-дошкільника	6	2	2		2		6	2			2	2
Сутність процесу виховання дітей дошкільного віку	4				2	2	6	2			2	2
Фізичне виховання дітей дошкільного віку	6		2		2	2	4				2	2
Розумове і сенсорне виховання дітей дошкільного віку	10	2	2		4	2	10		2		4	4
Моральне виховання дітей дошкільного віку	10	2	2		4	2	8				4	4
Трудове виховання дітей дошкільного віку	8	2	2		2	2	10		2		4	4
Естетичне виховання дітей дошкільного віку	6				2	2	8				4	2
Разом за модулем 1	54	8	12		20	14	54	4	4		24	22
Модуль II Ігрова і навчальна діяльність у дошкільному віці												
Виховання дітей у грі.	6		2		2	2	4				2	2
Іграшка як засіб виховання дошкільників	6	2			2	2			2		2	4
Творчі ігри дошкільників	14	4	4		4	2	14	2	2		6	4
Дидактичні ігри у дошкільному віці	8	2	2		2	2	4				2	2
Основні категорії дошкільної дидактики. Зміст освіти дітей дошкільного віку	4				2	2	4				2	2
Форми та методи навчання дітей дошкільного віку	10	2	2		4	2	10	2			4	4
Особливості освітнього процесу у ЗДО	6		2		2	2	10	2			2	4
Взаємодія сім'ї і ЗДО у вихованні дітей.	6	2	2		2		4				2	2
Взаємозв'язок ЗДО зі школою. Готовність дітей до навчання в школі	6		2		2	2	10		2		4	4
Разом за модулем 2	66	12	16		22	16	66	6	6		26	28
Усього годин	120	20	28		42	30	120	10	10		50	50

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Вимоги до проведення практичного заняття.

Для проведення практичного заняття обираються ведучі з числа студентів групи (2 студенти).

I. Рекомендації для ведучих стосовно проведення заняття.

- розподілити питання, що пропонуються для розгляду серед студентів групи;
- скласти план-конспект проведення заняття (обов'язково визначити мету даного заняття);
- продумати перехід від попереднього питання до наступного (стисло повторити основні положення питання, що розглядалося в ігровій, розважальній формі, можливо використання тестових завдань);
- підведення підсумків заняття.

II. Експрес-контроль.

Мета: перевірка знань основних понять теми, що вивчається.

Експрес-контроль – це вид письмового контролю, який передбачає:

- формулювання питань у згорнутому вигляді (наприклад: «Дошкільна педагогіка – визначення»; «Види дидактичних ігор – перерахувати»);
- чітку, коротку відповідь на питання;
- час проведення 5-7 хвилин.

Підготовка до проведення експрес-контролю.

Скласти план-конспект виступу, який включає:

- організаційний момент – привітання і організація аудиторії для подальшої роботи (підготовка та оформлення робочих листків, розподіл на варіанти);
- розробка системи завдань, які потребують короткої відповіді;
- завершення роботи та збір виконаних робіт;
- підведення підсумку роботи.

III. Опитування за питаннями, передбаченими у плані заняття.

Підготовка до проведення опитування:

- опрацювання конспекту лекцій, підручників, посібників з теми заняття;
- розробка блок-схеми з певного питання;
- складання конспекту проведення опитування (при проведенні опитування застосовувати запитання, що потребують репродуктивної відповіді та проблемні запитання);
- висновок (стисло повторити основні положення питання, що розглядалося).

Вимоги до проведення опитування:

- наявність блок-схеми на дошці;
- застосування наочності;

- наявність конспекту опитування.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1. ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА ЯК ГАЛУЗЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗНАНЬ

Мета: формування у здобувачів знання про основні категорії дошкільної педагогіки, про зміст базових концепцій навчання і виховання дітей дошкільного віку; розвивати навички аналізу та узагальнення літературних джерел; формувати ціннісне ставлення до дошкільного дитинства як вирішального етапу особистісного розвитку.

Ключові поняття: дошкільна педагогіка, предмет вивчення дошкільної педагогіки, категорія, виховання, освіта, навчання, розвиток, методологічні основи педагогіки.

План:

1. Предмет, завдання та функції дошкільної педагогіки. Місце дошкільної педагогіки в системі педагогічних наук. Джерела дошкільної педагогіки.
2. Становлення і розвиток ідей дошкільної педагогіки. Підготуйте таблицю, у якій відображено основні етапи становлення і розвитку дошкільної педагогіки.
3. Основні категорії дошкільної педагогіки
4. Зв'язок дошкільної педагогіки з іншими науками.
5. Методи науково-педагогічних досліджень (самостійне опрацювання).

Заповнити таблицю

	Характеристика основних ідей, що стосуються проблем дошкільної освіти і виховання.
Стародавні Греція та Рим	
Платон, Квінтіліан	Аристотель,
Епоха Відродження	
Я.А.Коменський	
Епоха Просвітництва	
Ж.Ж.Руссо, Й.Г.Песталоцці	Дж.Локк,
Період ХІХ – поч.. ХХ ст..	
Р.Оуен, П.Кергомар, С.Русова, В.Сухомлинський	Ф.Фребель,

Питання для самоконтролю:

1. Що вивчає дошкільна педагогіка?

2. З якими науками пов'язана дошкільна педагогіка?
3. У чому полягає зв'язок дошкільної педагогіки з філософією?
4. У чому полягає зв'язок дошкільної педагогіки з психологією?
5. У чому полягає зв'язок дошкільної педагогіки з анатомією та фізіологією?
6. Охарактеризуйте функції дошкільної педагогіки.
7. Які основні категорії дошкільної педагогіки? Охарактеризуйте їх.
8. З якими подіями пов'язано виникнення дошкільної педагогіки? Хто вважається основоположником дошкільної педагогіки?
9. Які ідеї стосовно виховання і навчання дітей виникли в емпіричний період розвитку дошкільної педагогіки?
10. Який внесок зробили вітчизняні та зарубіжні вчені у розвиток ідей дошкільної педагогіки?
11. Які методи наукових досліджень використовуються під час вивчення проблем дошкільної педагогіки?
12. Розкрийте сутність поняття «методи наукового дослідження».
13. Доведіть необхідність дослідження процесів виховання і навчання дітей раннього і дошкільного віку.
14. Яких вимог необхідно дотримуватись при проведенні наукових досліджень з дітьми раннього і дошкільного віку?
15. Як можуть бути використані результати науково-педагогічних досліджень у практичній діяльності? Перерахуйте можливі варіанти.
16. Охарактеризуйте методи теоретичних досліджень.
17. Охарактеризуйте методи емпіричних досліджень.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати повідомлення про сучасні дослідження у галузі дошкільної педагогіки.
2. Виділити базові поняття теми і заповнити словник термінів.
3. Скласти схему, що відображає зв'язки між основними положеннями матеріалу даної теми.
4. Скласти тези до кожного питання теми.
5. Сформулювати питання по темі (питання мають бути репродуктивні і проблемні).
6. Визначити можливості використання теоретичного матеріалу, що вивчається, на практиці.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2. ЗНАЧЕННЯ ДОШКІЛЬНОГО ДИТИНСТВА У РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Мета: формувати у студентів знання про вікові та індивідуальні особливості дитини раннього і дошкільного віку, уміння аналізувати та враховувати потенційні можливості розвитку дітей, проектувати індивідуальну траєкторію їх розвитку.

Ключові поняття: особистість; розвиток особистості; формування особистості; спадковість; середовище; соціальне середовище; активність особистості.

План:

1. Самоцінність і унікальність дошкільного дитинства.
2. Поняття про розвиток особистості дошкільника. Структура особистості дошкільника.
3. Закономірності та рушійні сили розвитку.
4. Фактори розвитку особистості.
5. Врахування індивідуальних особливостей дітей в освітньому процесі.
6. Врахування вікових особливостей дітей в освітньому процесі.

Завдання для виконання

1. Ознайомитись з працею Беха І.Д. Виховання особистості. Глава: «Психологічні закономірності особистості у дошкільному віці» (Бех І. Д. Виховання особистості: Підручник / І.Д.Бех. – К.: Либідь, 2008. – С.80-88).

При конспектуванні звернути увагу на такі особливості розвитку дитини:

- коли починають розвиватися соціальні і моральні почуття?
- з ким складаються перші емоційні взаємини дитини?
- чи потрібно дитину оберігати від негативних переживань?
- від чого залежить здатність дошкільника співпереживати або співрадіти іншим?
- як привчити дитину звертати увагу на емоційний стан, настрої ровесників?
- яким є ставлення дитини до себе?
- як формується система цінностей дитини?
- кого дитина обирає як модель для самоствердження?
- які норми поведінки обирає дитина?
- на що вихователю звертати увагу при плануванні педагогічного процесу?

2. Складіть порівняльну таблицю відмінностей у розвитку дівчат і хлопчиків. Розробіть рекомендації для вихователя щодо врахування статевих особливостей дітей в освітньому процесі.

Питання для самоконтролю:

1. Поясніть відмінність між поняттями, які характеризують людину: «індивід», «особистість», «індивідуальність»?
2. Які компоненти у структурі особистості дитини-дошкільника виділяє О.Кононко? Охарактеризуйте кожен компонент.
3. Що таке рушійні сили розвитку особистості?
4. Охарактеризуйте закономірності розвитку особистості?
5. Які фактори розвитку особистості Ви знаєте?
6. У чому відмінність впливів виховання і впливів середовища?
7. Які форми активності дитини-дошкільника Ви можете виділити?
8. Що таке провідна діяльність і якою є провідна діяльність у віці немовляти? у ранньому віці? у дошкільному віці?
9. Завіть основні новоутворення кожного вікового періоду дошкільного дитинства.
10. Які індивідуальні особливості дітей необхідно враховувати в освітньому процесі ЗДО?

Завдання для самостійної роботи:

1. Виділити базові поняття теми і заповнити словник термінів.
2. Скласти схему, що відображає зв'язки між основними положеннями матеріалу даної теми.
3. Скласти тези до кожного питання теми.
4. Сформулювати питання по темі (питання мають бути репродуктивні і проблемні).
5. Визначити можливості використання теоретичного матеріалу, що вивчається, на практиці.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3. ЗМІСТ, ФОРМИ І МЕТОДИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Мета: формувати у здобувачів знання про завдання і засоби фізичного виховання дітей дошкільного віку; про особливості розвитку рухових умінь і фізичних якостей у дошкільному дитинстві; підготовка здобувачів до формування у дітей ціннісного ставлення до свого здоров'я.

Ключові слова: фізичний розвиток, фізичне виховання, здоровий спосіб життя, засоби фізичного виховання, рухові уміння, фізичні якості, загартування.

План:

1. Поняття «фізичне виховання» і «фізичний розвиток». Мета і завдання фізичного виховання дітей дошкільного віку. Умови організації процесу фізичного виховання.
2. Виховання культурно-гігієнічних навичок у дошкільників.
3. Особливості формування рухових умінь і навичок у дошкільному віці.
4. Методика виховання фізичних якостей у дошкільному віці.
5. Характеристика основних засобів фізичного виховання

Завдання для виконання

1. Скласти конспект виховного заходу (фрагмент на 15 хвилин) з фізичного виховання та підготуватися до його проведення в аудиторії. Фрагмент виховного заходу готує 3-4 студенти.
2. Виписати з програми «Українське дошкілля» завдання фізичного виховання у різних вікових групах .

Питання для самоконтролю:

1. Від чого залежить мета виховання, як вона змінювалась у різні історичні періоди?
2. Обґрунтуйте необхідність та значимість фізичного виховання дітей у перших років життя.
3. З іменами яких науковців пов'язаний розвиток методики фізичного виховання дітей дошкільного віку?
4. Як взаємопов'язані основні поняття фізичного виховання («фізичне виховання», «фізичний розвиток»)?
5. Перерахуйте та охарактеризуйте умови організації процесу фізичного виховання.
6. Охарактеризуйте засоби фізичного виховання дітей дошкільного віку.
7. Охарактеризуйте зміст культурно-гігієнічних навичок та обґрунтуйте

умови формування культурно-гігієнічних навичок.

8. Охарактеризуйте етапи формування рухових умінь і навичок у дошкільному віці, закономірності їх формування.

9. Які фізичні якості починають формуватися у дошкільному віці? Запропонуйте фізичні вправи для формування певних фізичних якостей.

10. Назвіть основні компоненти здорового життя.

11. Перерахуйте умови формування здорового життя у дітей у закладах дошкільного освіти. Поясніть свою відповідь.

12. Які нетрадиційні засоби формування здорового образу життя можна використовувати у роботі закладів дошкільної освіти?

13. Розробіть рекомендації для батьків щодо формування основ здорового способу життя в умовах сім'ї.

Завдання для самостійної роботи:

1. Виділити базові поняття теми і заповнити словник термінів.

2. Скласти схему, що відображає зв'язки між основними положеннями матеріалу даної теми.

3. Скласти тези до кожного питання теми.

4. Сформулювати питання по темі (питання мають бути репродуктивні і проблемні).

5. Визначити можливості використання теоретичного матеріалу, що вивчається, на практиці.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4. РОЗУМОВЕ І СЕНСОРНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Мета: формування знань про зміст та напрями розумового виховання дітей дошкільного віку, про особливості та етапи сенсорного виховання дошкільників; формувати вміння організації роботи із засвоєння сенсорних еталонів та розвитку перцептивних дій у дошкільному віці.

Ключові поняття: розумове виховання; сенсорне виховання, сенсорні еталони, пізнавальна активність, перцептивні дії.

План:

1. Завдання розумового виховання у дошкільному віці. Показники розумового розвитку.

2. Сенсорні еталони та етапи їх засвоєння у дошкільному віці. Розвиток еталонів кольору, величини, форми у дошкільному віці

3. Розвиток сприймання у дошкільному віці. Розвиток обстежувальних дій у дошкільників.

Завдання для виконання:

1. Виписати з програми «Українське дошкілля» завдання розумового виховання у різних вікових групах .

2. Підберіть ігри для дітей різних вікових груп, що сприяють вихованню сенсорної культури. Підготуйтеся до проведення однієї з ігор в аудиторії. Використання наочності є обов'язковим.

Питання для самоконтролю:

1. У чому сутність сучасної парадигми розумового виховання дітей дошкільного віку?
2. Чому розумове виховання дитини не можна розглядати окремо від її психічного розвитку?
3. Що включають психолого-педагогічні основи сенсорного виховання дошкільників?
4. В яких видах діяльності здійснюється розумове виховання дошкільників?
5. Як впливає на загальний розумовий розвиток дитини низький рівень сформованості її сенсорної культури?
6. Які три періоди включає засвоєння сенсорних еталонів дітьми від народження до семи років?
7. У чому сутність системи сенсорного виховання М. Монтессорі? Аргументуйте її актуальність у практиці сучасної дошкільної освіти.

Завдання для самостійної роботи:

1. Виділити базові поняття теми і заповнити словник термінів.
2. Скласти схему, що відображає зв'язки між основними положеннями матеріалу даної теми.
3. Скласти тези до кожного питання теми.
4. Сформулювати питання по темі (питання мають бути репродуктивні і проблемні).
5. Визначити можливості використання теоретичного матеріалу, що вивчається, на практиці.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5. МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Мета: сприяти засвоєнню знань про завдання та етапи морального виховання дітей дошкільного віку, про методику формування моральних якостей у дошкільників; формувати здатність планувати і проводити виховні заходи з морального виховання дошкільників.

Ключові поняття: мораль; моральне виховання; цілі, зміст та методи морального виховання.

План:

1. Проаналізувати завдання морального виховання відповідно до програми «Українське дошкілля». Характеристика основних етапів морального виховання.
2. Механізм формування моральних якостей особистості.
3. Виховання вольової поведінки та дисциплінованості у дошкільному віці. Негативізм у поведінці та причини їх виникнення.
4. Виховання основ гуманізму у дошкільному віці.

Завдання для виконання:

1. Виписати з програми «Українське дошкілля» завдання морального виховання у різних вікових групах .

2. Скласти конспект виховного заходу (фрагмент на 15 хвилин) з морального виховання та підготуватися до його проведення в аудиторії. Фрагмент виховного заходу готує 3-4 студенти.

Загалом група ділиться на 4 підгрупи. Кожна підгрупа буде готувати виховний захід з певного напрямку виховання (моральне виховання, трудове, фізичне, естетичне).

Питання для самоконтролю:

1. Як соціально-моральне виховання взаємопов'язано з іншими напрямками виховання? Обґрунтуйте свою відповідь.

2. У чому проявляються особливості соціально-морального розвитку дітей дошкільного віку? Наведіть приклади.

3. Перерахуйте складові будь-якої моральної якості дитини-дошкільника. Як вони взаємопов'язані?

4. Охарактеризуйте етапи морального виховання. ї

5. Які методи морального виховання, на вашу думку, є пріоритетними в дошкільному віці? Поясніть свою відповідь.

6. У чому полягають особливості виховання дітей дошкільного віку?

7. Яке значення має воля у вихованні моральних якостей дитині?

8. Що включає зміст патріотичного виховання дітей дошкільного віку? У чому особливість патріотичного виховання дошкільників?

9. Які методи та прийоми ви вважаєте найбільш ефективними у вихованні толерантності у дітей старшого дошкільного віку?

10. Які причини дитячих страхів та шляхи їх подолання?

11. Що часто виступає причиною дитячої брехні?

12. Як виникає та розвивається дружба у дітей дошкільного віку і як це впливає на колективні взаємовідносини?

13. Назвіть основні компоненти культури поведінки дітей дошкільного віку. Обґрунтуйте вплив сім'ї на формування основ культури поведінки дошкільника.

14. Які методи та форми роботи з дітьми є найбільш ефективними у формуванні їх культури поведінки? Чому?

15. Складіть перелік умінь культури поведінки, які закладаються в сім'ї з раннього віку.

Завдання для самостійної роботи:

1. Виділити базові поняття теми і заповнити словник термінів.

2. Скласти схему, що відображає зв'язки між основними положеннями матеріалу даної теми.

3. Скласти тези до кожного питання теми.

4. Сформулювати питання по темі (питання мають бути репродуктивні і проблемні).

5. Визначити можливості використання теоретичного матеріалу, що вивчається, на практиці.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6. ТРУДОВЕ ВИХОВАННЯ У

ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

ПІДСУМКОВА МОДУЛЬНА РОБОТА 1

Мета: ознайомити студентів із завданнями та змістом трудового виховання дітей дошкільного віку, з особливостями праці дошкільників та педагогічними умовами її організації; формувати здатність планувати, організовувати різні форми трудового виховання з урахуванням віку та індивідуальних можливостей дітей.

Ключові поняття: трудове виховання; суспільно-корисна праця; доручення, чергування, самостійна трудова діяльність.

План:

1. Мета і завдання трудового виховання дошкільників. Особливості праці дітей дошкільного віку.
2. Педагогічні умови організації процесу трудового виховання дошкільників.
3. Керівництво трудовою діяльністю у дошкільному віці.
4. Форми організації трудової діяльності дітей.

Завдання для виконання.

Скласти конспект виховного заходу (фрагмент на 15 хвилин) з трудового виховання та підготуватися до його проведення в аудиторії. Фрагмент виховного заходу готують 3-4 студенти.

Питання для самоконтролю:

1. Як взаємопов'язані трудове і моральне виховання?
2. У чому ви бачите суттєву відмінність дитячої праці від праці дорослих?
3. Охарактеризуйте педагогічні умови організації процесу трудового виховання дошкільників.
4. Запропонуйте методи виховання моральних мотивів діяльності у процесі трудової діяльності.
5. Охарактеризуйте форми організації процесу трудового виховання дошкільників: спільна з дорослими трудова діяльність; доручення; чергування; самостійна трудова діяльність.
6. Як педагог може стимулювати бажання дітей брати участь в різних видах праці?
7. Згадайте відомі прислів'я та приказки, у яких відбито моральну цінність праці.
8. Складіть приблизний перелік доручень, які доцільно давати дітям в умовах ЗДО та сім'ї.

Завдання для самостійної роботи:

1. Виділити базові поняття теми і заповнити словник термінів.
2. Скласти схему, що відображає зв'язки між основними положеннями матеріалу даної теми.
3. Скласти тези до кожного питання теми.
4. Сформулювати питання по темі (питання мають бути репродуктивні і проблемні).

5. Визначити можливості використання теоретичного матеріалу, що вивчається, на практиці.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7. ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ГРІ

Мета: сформувати у здобувачів знання про гру як соціальне та історичне явище, про наукові теорії походження гри, види ігор у сучасній дошкільній педагогіці; формувати вміння враховувати вимоги до іграшок при підборі іграшкового матеріалу для дітей різних вікових груп.

Ключові поняття: гра, дитяча гра, творча гра, сюжетно-рольова гра, театралізована гра, дидактична гра, будівельно-конструктивна гра, режисерська гра, іграшка.

План:

1. Дитяча гра як соціальне і історичне явище. Наукові теорії походження гри.
2. Загальні та специфічні ознаки ігрової діяльності. Класифікації дитячих ігор. Складіть таблицю, у якій відображено класифікації дитячих ігор запропоновані різними педагогами (К.Грос, Ж.Піаже, П.Лесгафт).
3. Особливості гри як засобу гармонійного розвитку дитини.
4. Сучасна класифікація іграшок. Історія виникнення і розвитку іграшки.
5. Вимоги до іграшок. Проаналізуйте, чи відповідають сучасні іграшки педагогічним вимогам.

Завдання для виконання:

1. Зробіть порівняльний аналіз ігор дітей різних поколінь. Спробуйте охопити 4 покоління: ігри сучасних дітей, ігри дітей вашого покоління, ігри ваших батьків, ігри ваших бабусь, дідусів. Скласти таблицю «Ігри різних поколінь».

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає психолого-педагогічне значення гри як провідної діяльності у дошкільному віці?
2. Проаналізуйте твердження чеського письменника Ю. Фучека «Гра – дзеркало суспільства». Обґрунтуйте соціальний характер гри.
3. У чому ви бачите подібність та відмінність творчих ігор та ігор з правилами?
4. Проведіть ретроспективний аналіз ігор дітей різних поколінь за тематикою та змістом ігрових дій.
5. Скільки іграшок має бути у дитини? Поясніть свою відповідь.
6. Які іграшки слід пропонувати дітям раннього, молодшого, середнього та старшого дошкільного віку? Чому?
7. Як здійснюється знайомство дитини з новою іграшкою?
8. Які іграшки слід виключити із ігор дітей дошкільного віку? Обґрунтуйте відповідь.

Завдання для самостійної роботи:

1. Виділити базові поняття теми і заповнити словник термінів.
2. Скласти схему, що відображає зв'язки між основними положеннями матеріалу даної теми.

3. Скласти тези до кожного питання теми.
4. Сформулювати питання по темі (питання мають бути репродуктивні і проблемні).
5. Визначити можливості використання теоретичного матеріалу, що вивчається, на практиці.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8. РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ГРИ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Мета: формувати у здобувачів знання про зміст і структуру режисерських ігор дошкільників; формувати практичні уміння збагачення та удосконалення змісту режисерських ігор з метою стимулювання розвитку дошкільників.

Ключові поняття: гра, дитяча гра, творча гра, сюжетно-рольова гра, театралізована гра, будівельно-конструктивна гра, режисерська гра. Формувати уявлення про особливості організації театралізованих ігор з дітьми дошкільного віку; практичні уміння підготовки різних видів театру з метою реалізації потреб дошкільників у самовираженні.

План:

1. Сутність творчої гри та її особливості. Рівні взаємодії дітей в іграх. Педагогічні умови розвитку творчих ігор.
2. Характеристика режисерських ігор, їх види. Індивідуальні та спільні режисерські ігри. Педагогічні умови розвитку режисерських ігор.
3. Театралізовані ігри у ЗДО, їх види та етапи підготовки.

Завдання для виконання.

1. Складіть таблицю, у якій запропоновано методи і прийоми керівництва режисерськими іграми для дітей різних вікових груп.
2. Розробіть план підготовки дітей до театралізованої гри. .

Питання для самоконтролю:

1. Які є види творчих ігор? Перерахуйте ознаки творчої гри.
2. Охарактеризуйте організаційно-педагогічні умови розвитку творчої гри в дошкільному віці
3. У чому подібність та відмінність режисерської та сюжетно-рольової гри?
4. Обґрунтуйте значення режисерської гри для розвитку дитини-дошкільника.
5. У чому відмінність у змісті та способах здійснення режисерських ігор залежно від вікових особливостей дитини?
6. Які види театралізованих ігор найчастіше використовуються в ЗДО ?
7. Які поради можна дати батькам для розвитку театралізованої діяльності в умовах сім'ї?

Завдання для самостійної роботи:

1. Виділити базові поняття теми і заповнити словник термінів.
2. Скласти схему, що відображає зв'язки між основними положеннями матеріалу даної теми.
3. Скласти тези до кожного питання теми.

4. Сформулювати питання по темі (питання мають бути репродуктивні і проблемні).

5. Визначити можливості використання теоретичного матеріалу, що вивчається, на практиці.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9. СЮЖЕТНО-РОЛЬОВІ ІГРИ У ЗДО

Мета: сформувати у студентів знання про передумови виникнення сюжетно-рольової гри у дошкільному віці, про структуру сюжетно-рольової гри, сформувати вміння визначати рівень розвитку дитячої гри та напрям її подальшого розвитку. *Ключові поняття:* гра, дитяча гра, творча гра, сюжетно-рольова гра.

План:

1. Характеристика сюжетно-рольової гри, її структура. Передумови становлення сюжетно-рольової гри.

2. Етапи розвитку сюжетно-рольової гри. Їх характеристика.

3. Особливості розвитку сюжету та змісту сюжетно-рольових ігор у різних вікових групах.

4. Розподіл ролей у сюжетно-рольових ігор у різних вікових групах. Робота вихователя з розвитку умінь дитини брати роль.

Завдання для виконання.

1. Підібрати відео ігрової діяльності дошкільників, в якому відображено певний етап розвитку сюжетно-рольової гри.

Питання для самоконтролю:

1. Як на вашу думку зміст сюжетно-рольової гри впливає на розвиток особистості дитини?

2. Охарактеризуйте передумови виникнення сюжетно-рольової гри.

3. Які виділяють етапи розвитку сюжетно-рольової гри? Особливості кожного етапу?

4. Які чинники розвитку сюжетно-рольових ігор у дошкільному віці?

5. Складіть структурно-логічну схему розвитку сюжетно-рольової гри в дошкільному віці і обґрунтуйте кожен з її компонентів.

6. Який із структурних компонентів сюжетно-рольової гри, на ваш погляд, виступає як провідний? Обґрунтуйте свою відповідь.

7. Які труднощі має молодий педагог при керівництві сюжетно-рольовими іграми дітей?

8. У чому подібність та суттєва відмінність театралізованої та сюжетно-рольових ігор?

Завдання для самостійної роботи:

1. Виділити базові поняття теми і заповнити словник термінів.

2. Скласти схему, що відображає зв'язки між основними положеннями матеріалу даної теми.

3. Скласти тези до кожного питання теми.

4. Сформулювати питання по темі (питання мають бути репродуктивні і проблемні).

5. Визначити можливості використання теоретичного матеріалу, що вивчається, на практиці.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10. БУДІВЕЛЬНО-КОНСТРУКТИВНІ ТА ДИДАКТИЧНІ ІГРИ У ЗДО

Мета: сформувати у студентів знання про особливості розвитку будівельно-конструктивної гри у дошкільному віці; про основні методи та прийоми керівництва ними у різних групах ЗДО. Сформувати знання дидактичну гру, її структуру про основні підходи до класифікації дидактичних ігор, сформувати вміння аналізувати дидактичну гру відносно її компонентів.

Ключові поняття: гра, дитяча гра, творча гра, будівельно-конструктивна гра, дидактична гра, ігри з правилами.

План:

1. Характеристика будівельно-конструктивних ігор. Види конструювання. Методика формування конструктивних умінь.
2. Ігри з природним матеріалом. Керівництво будівельно-конструктивними іграми.
3. Структура дидактичної гри. Види дидактичних ігор.
4. Основні прийоми педагогічного керівництва дидактичними іграми у різних вікових групах (завдання для кожного студента: складіть "Поради для вихователя", у яких відображено вимоги до організації дидактичних ігор).

Практична частина

1. Запропонуйте приклади, які ілюструють різні види конструювання. Результати оформіть у таблицю.
2. Підберіть приклади дидактичних ігор до кожного їх виду (ігри з предметами, настільно-друковані, словесні). Продемонструйте одну з них в аудиторії (використання наочності є обов'язковим).

Питання для самоконтролю:

1. Чому будівельно-конструктивні ігри відносяться до творчих ігор?
2. Доведіть освітню цінність будівельно-конструктивних ігор для дітей дошкільного віку. Як будівельно-конструктивна гра впливає на підготовку дитини до майбутнього шкільного навчання?
3. У чому суттєва відмінність ігор з будівельним матеріалом у молодшому та старшому дошкільному віці?
4. У чому полягає розвивальне та виховне значення дидактичних ігор?
5. Визначте структурні компоненти гри на прикладі однієї з дидактичних ігор.
6. Які методи керівництва дидактичною грою є доцільними у роботі з дошкільниками?
7. Які народні дидактичні ігри вам знайомі? У чому їхня педагогічна цінність?
8. Складіть перелік вимог щодо організації та проведення комп'ютерних ігор в ЗДО та сім'ї.

Завдання для самостійної роботи:

1. Виділити базові поняття теми і заповнити словник термінів.

2. Скласти схему, що відображає зв'язки між основними положеннями матеріалу даної теми.

3. Скласти тези до кожного питання теми.

4. Сформулювати питання по темі (питання мають бути репродуктивні і проблемні).

5. Визначити можливості використання теоретичного матеріалу, що вивчається, на практиці.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 11. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Мета: формувати знання про особливості навчальної діяльності дошкільників; про методи, форми організації навчання дітей дошкільного віку; формувати практичні уміння підбирати й організовувати найбільш доцільні форми організації навчання з метою досягнення освітніх завдань.

Ключові поняття: навчання, закономірності навчання, принципи навчання, зміст освіти; теорія формальної освіти; теорія матеріальної освіти; типи навчання.

План:

1. Сутність процесу навчання, його ознаки та функції. Закономірності та принципи навчання дітей дошкільного віку (**самостійне опрацювання!!!**).

2. Типи навчання та їх характеристика. Визначте переваги і недоліки різних типів навчання дітей дошкільного віку.

3. Зміст освіти дітей дошкільного віку. Охарактеризуйте документи, що визначають зміст дошкільної освіти: Базовий компонент дошкільної освіти в Україні, програми розвитку дітей раннього та дошкільного віку («Українське дошкілля»).

Завдання для виконання.

1. Запропонуйте приклади завдань для дітей, які відповідають різним типам навчання: прямому, непрямому, проблемному, опосередкованому (без наочності).

2. Виписати в зошитах для практичних занять структуру Базового компонента дошкільної освіти в Україні, та структуру програми «Українське дошкілля».

Питання для самоконтролю:

1. Хто вважається основоположником дошкільної дидактики?

2. Які виділяють типи навчання у дошкільному віці? Виділіть позитиви та недоліки кожного типу навчання.

3. Який внесок у розвиток дошкільної дидактики зробив Ф. Фребель? Чим була викликана необхідність розробки методик дошкільної освіти?

4. У чому специфіка навчання дітей дошкільного віку?

5. Охарактеризуйте складові змісту освіти дітей дошкільного віку.

6. Наскільки ефективно, на вашу думку, використання електронних засобів навчання у навчанні дошкільників?

Завдання для самостійної роботи:

1. Виділити базові поняття теми і заповнити словник термінів.

2. Скласти схему, що відображає зв'язки між основними положеннями матеріалу даної теми.

3. Скласти тези до кожного питання теми.

4. Сформулювати питання по темі (питання мають бути репродуктивні і проблемні).

5. Визначити можливості використання теоретичного матеріалу, що вивчається, на практиці.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 12. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Мета: формувати у студентів знання про різні форми організації навчання дітей дошкільного віку; про види занять та їх структуру; структуру дидактичної гри та екскурсії, як форм організації навчання. Формувати вміння планувати і проводити різні форми навчання дітей дошкільного віку.

Ключові поняття: форми організації навчання, дидактична гра, екскурсія, заняття, вимоги до заняття.

План:

1. Дидактична гра як форма організації навчання.

2. Екскурсія, її структура, вимоги до проведення. Проаналізуйте особливості використання екскурсії у різних вікових групах ЗДО.

3. Заняття як традиційна форма організації навчання у ЗДО. Структура заняття.

Завдання для виконання.

1. Скласти план-конспект заняття або екскурсії і підготувати фрагмент для демонстрування в аудиторії (3-4 хвилини). Використання наочності є обов'язковим.

Частина групи розробляє план-конспект заняття, частина – екскурсії.

Питання для самоконтролю:

1. Які ви знаєте форми навчання дітей дошкільного віку? Дайте визначення цих форм навчання.

2. Що таке заняття, які основні ознаки заняття як форми навчання можна виділити?

3. У чому полягає специфіка навчання дітей у різних вікових групах?

4. Які структурні компоненти дидактичної гри як форми навчання дошкільників?

5. Які структурні компоненти включає екскурсія? Яка роль підготовчого етапу екскурсії?

6. Яким вимогам має відповідати екскурсія як форма навчання?

Завдання для самостійної роботи:

1. Виділити базові поняття теми і заповнити словник термінів.

2. Скласти схему, що відображає зв'язки між основними положеннями матеріалу даної теми.

3. Скласти тези до кожного питання теми.

4. Сформулювати питання по темі (питання мають бути репродуктивні і проблемні).

5. Визначити можливості використання теоретичного матеріалу, що вивчається, на практиці.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13. ВЗАЄМОДІЯ РОДИННОГО І СУСПІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Мета: формувати у здобувачів знання про особливості сімейного виховання дітей дошкільного віку, форми і методи взаємодії ЗДО і сім'ї у вихованні дітей; формувати здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

Ключові поняття: сім'я, сімейне виховання, особливості сімейного виховання, адаптація.

План

1. Сучасна сім'я та її функції. Особливості сімейного впливу на особистість дитини-дошкільника. Педагогічні умови виховання дітей у сім'ї.

2. Педагогічна культура батьків та шляхи її формування. Правила педагогічного спілкування з батьками.

3. Напрями взаємодії вихователя з батьками. Методи вивчення сім'ї.

4. Адаптація, її різновиди. Етапи адаптації. Фактори, що полегшують або ускладнюють адаптацію дітей до ЗДО.

Практична частина

1. Запропонуйте методики, за допомогою яких можна визначити положення дитини в сім'ї.

2. У чому полягає особливість сімейного виховання дошкільників?

3. Які фактори визначають ефективність сімейного виховання?

4. Охарактеризуйте педагогічні умови виховання дітей у сім'ї.

5. Охарактеризуйте складові педагогічної культури батьків. Чому важливо проводити роботу з підвищення педагогічної культури батьків?

6. Які фактори полегшують / ускладнюють адаптацію дитини до закладу дошкільної освіти?

7. Підготуйте до проведення в аудиторії гру, яка сприятиме адаптації дитини у ЗДО.

Питання для самоконтролю:

1. Доведіть, що тісна взаємодія сім'ї та ЗДО необхідна для дитини, її батьків та педагогічного колективу.

2. Якими, на вашу думку, якостями повинен володіти педагог, щоб взаємодія з сім'ями була результативною? Запропонуйте правила взаємодії педагога із сім'єю вихованця.

Завдання для самостійної роботи:

1. Виділити базові поняття теми і заповнити словник термінів.

2. Скласти схему, що відображає зв'язки між основними положеннями матеріалу даної теми.

3. Скласти тези до кожного питання теми.

4. Сформулювати питання по темі (питання мають бути репродуктивні і проблемні).

5. Визначити можливості використання теоретичного матеріалу, що вивчається, на практиці.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 14. ПІДСУМКОВА МОДУЛЬНА РОБОТА 2

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА»

1. Предмет, завдання дошкільної педагогіки. Джерела дошкільної педагогіки. Актуальні проблеми дошкільної педагогіки. Значення дошкільного дитинства в розвитку особистості.
2. Основні категорії дошкільної педагогіки. Зв'язок дошкільної педагогіки з іншими науками.
3. Становлення і розвиток ідей дошкільної педагогіки.
4. Організація та етапи науково-педагогічного дослідження.
5. Поняття про методи науково-педагогічного дослідження та їх вибір.
6. Характеристика методів науково-педагогічних досліджень.
7. Особливості педагогічної професії, функції вихователя.
8. Професіограма вихователя закладу дошкільної освіти.
9. Самоцінність і унікальність дошкільного дитинства.
10. Поняття про розвиток особистості дошкільника. Структура особистості дошкільника.
11. Закономірності та рушійні сили розвитку.
12. Фактори розвитку особистості.
13. Врахування індивідуальних особливостей дітей в освітньому процесі.
14. Врахування вікових особливостей дітей в освітньому процесі.
15. Закономірності та принципи виховання дошкільників.
16. Мета та завдання фізичного виховання дітей дошкільного віку. Характеристика основних засобів фізичного виховання дітей дошкільного віку (фізичні вправи, режим дня, загартування, гігієнічні умови тощо).
17. Етапи формування рухових умінь у дошкільному віці. Методика виховання фізичних якостей у дітей дошкільного віку.
18. Зміст культурно-гігієнічних навичок дітей різних вікових груп. Методика і умови їх формування.
19. Завдання розумового виховання та показники розумового розвитку дитини дошкільного віку. Основні теорії розумового виховання дітей дошкільного віку.
20. Завдання сенсорного виховання дошкільників. Сенсорні еталони та етапи їх засвоєння у дошкільному віці. Керівництво процесом засвоєння сенсорних еталонів форми, кольору, величини.
21. Розвиток сприймання та мислення у ранньому віці та дошкільному віці. Методика проведення обстеження предметів оточуючого світу.
22. Завдання морального виховання. Етапи процесу морального виховання та їх характеристика. Механізм виховання моральних якостей.
23. Виховання вольової поведінки у дошкільному віці.
24. Виховання основ гуманізму у дошкільному віці.
25. Виховання дисциплінованості та відповідальності у дошкільному віці.
26. Зміст поняття «культура поведінки» та особливості її виховання у дітей дошкільного віку.

27. Виховання колективізму у дошкільників. Дружба як складова колективістських відносин.
28. Завдання трудового виховання дошкільників. Педагогічні умови організації процесу трудового виховання дошкільників.
29. Особливості праці дітей дошкільного віку. Форми організації трудової діяльності дітей.
30. Методика формування основних компонентів трудової діяльності (трудова уміння і навички, соціальні мотиви трудової діяльності, здатність формулювати мету праці, здатність планувати та оцінити трудову діяльність).
31. Завдання естетичного виховання дошкільників. Естетичне виховання засобами художньо-мовленнєвої діяльності, образотворчої, музичної.
32. Походження гри в історії суспільства. Гра як засіб всебічного розвитку дитини.
33. Класифікація дитячих ігор. Загальні та специфічні ознаки ігрової діяльності.
34. Види іграшок та вимоги до них. Особливості підбору іграшок для дітей різного віку.
35. Сутність творчої гри та її особливості. Педагогічні умови розвитку творчих ігор. Рівні взаємодії дітей в іграх.
36. Характеристика режисерських ігор, їх види. Індивідуальні та спільні режисерські ігри.
37. Характеристика сюжетно-рольової гри, її структура. Етапи розвитку сюжетно-рольової гри.
38. Передумови становлення сюжетно-рольової гри.
39. Керівництво сюжетно-рольовими іграми у різних вікових групах. .
40. Характеристика театралізованої гри, її види. Особливості розвитку театралізованих ігор у різних вікових групах.
41. Етапи підготовки і проведення театралізованих ігор. Ігрові вправи, які використовуються в процесі підготовки до гри.
42. Характеристика будівельно-конструктивних ігор. Види конструювання. Характеристика ігор з природним матеріалом.
43. Методика формування конструктивних умінь. Керівництво будівельно-конструктивними іграми.
44. Характеристика та види дидактичних ігор. Структура дидактичної гри. Основні прийоми педагогічного керівництва дидактичними іграми у різних вікових групах.
45. Сутність процесу навчання дітей дошкільного віку, його ознаки та функції. Рушійні сили процесу навчання. Структура процесу навчання.
46. Закономірності та принципи навчання дітей дошкільного віку.
47. Типи навчання та їх характеристика. Визначте переваги і недоліки різних типів навчання дітей дошкільного віку.
48. Поняття про зміст освіти. Документи, що визначають зміст дошкільної освіти.
49. Поняття про методи, прийоми та засоби навчання. Класифікації методів навчання.

50. Характеристика методів навчання за рівнем пізнавальної активності дітей. Вимоги до їх застосування.
51. Класифікація методів навчання за джерелом знань. Вимоги до їх застосування.
52. Характеристика форм організації навчання дітей дошкільного віку. Дидактична гра як форма організації навчання.
53. Екскурсія, її структура, вимоги до проведення.
54. Заняття як традиційна форма організації навчання у ЗДО. Види занять. Структура занять та вимоги до їх проведення.
55. Планування педагогічного процесу у ЗДО, види планування та вимоги до планування.
56. Перспективне планування. Характеристика змісту річного плану роботи. Персональне планування у ЗДО.
57. Сучасна сім'я та її функції. Особливості сімейного виховання. Форми взаємодії ЗДО та сім'ї.
58. Педагогічна культура батьків та шляхи її формування. Правила педагогічного спілкування з батьками. Методи вивчення сім'ї, формування батьків як педагогів.
59. Характеристика змісту та основних компонентів готовності дітей до шкільного навчання. Особливості їх формування в ЗДО.
60. Адаптація, її різновиди. Етапи адаптації. Фактори, що полегшують та ускладнюють адаптацію дітей в ЗДО.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Аймедов К. В., Бабієнко В.В., Бабієнко В. А., Сторож В. В. Загальна педагогіка та історія педагогіки: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: Слово, 2014. 348 с.
2. Аносов І.П., Елькін М.В., Головкова М.М., Коробченко А.А. Основи науково-педагогічних досліджень: навчальний посібник. Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2015. 218 с.
3. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посібник для студ. дошкільних факультетів вищ. пед. навч. Закладів. Суми: Університетська книга, 2017. 428 с.
4. Ігрова діяльність дошкільника : молодший дошкільний вік / Піроженко Т.О. та ін. Київ : Генеза. 88 с.
5. Максимова О.О. Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям: навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 175 с.
6. Федорова М.А. Теорія та методика ігрової діяльності дітей дошкільного віку: навч. посібник. Житомир, ФОП Левковець, 2018. 155 с.

Додаткова

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти): нова редакція. Наказ МОН України № 33. від 12.01.2021. 37с. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
2. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія. Практикум. К.: КНТ, 2019. 204 с.
3. Іщенко Л. В.Формування творчої індивідуальності дітей старшого дошкільного віку: навч. посіб. Умань: ФОП Жовтий, 2015. 162 с.
4. Тестові завдання з дошкільної педагогіки та методик дошкільної освіти для студентів спеціальності «Дошкільна освіта»: навчально-методичний посібник / В.В. Танська, Н.П. Тарнавська, М.А. Федорова. Житомир, ФОП Левковець, 2018. 168 с.
5. Федорова М.А. Виховання моральної поведінки у дітей дошкільного віку засобами усної народної творчості: монографія. Житомир: Поліграфічний центр ЖДУ, 2014. 167 с.
6. Федорова М.А. Особливості організації сюжетно-рольової гри у вихованні моральних цінностей дітей. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя: психолого-педагогічні науки.* 2014. № 4. С. 125-130.
7. Ang, L., Brooker, E. and Stephen, C. (2016). A review of the research on childminding: Understanding children's experiences in home-based childcare settings. *Early Childhood Education Journal*, 45(2), 261-270.
8. Burger, K. (2010). How does early childhood care and education affect cognitive development? An international review of the effects of early interventions for children from different social backgrounds. *Early Childhood Research Quarterly*, 25(2), 140-165.

9. Kaga, Y., Bennett, J. and Moss, P. (2010). *Caring and Learning Together: A Cross-National Study on the Integration of Early Childhood Care and Education within Education*. UNESCO, Paris.

10. Needham, M. and Jackson, D. (2012). Stay and play or play and chat: Comparing roles and purposes in case studies of English and Australian supported playgroups. *European Early Childhood Education Research Journal*, 20(2), 163-176.

11. Shaw, D.S. (2013). Future Directions for Research on the Development and Prevention of Early Conduct Problems. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 42(3), 418-428.

Інтернет ресурси:

1. Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://irbis.zu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe

2. Бібліотека українських підручників [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://pidruchniki.ws/>.

3. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.dnpb.gov.ua>.

4. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>